

J E L E N K O R.

78. szám.

Pest, szerda september 28.

1836.

Foglalát: Magyarország (csillagkeresztes dámák; torontali és varasdi tisztválasztás; körmöczi köedénygyár; Sidó József halála). Spanyolország (föld és nép-viszony ismertetés; Madrid állapota; elégtelenség az új ministeriummal; hadi hírek; elegy). Franciaország (ministeriumi tagok; a fr. segéderegő osztálya szétbontás). Anglia (Stanley lord egész tory; Bedford herceg szobra boznuáldozat; Isturiz Londonban; a themze-tunnel; elegy). Olaszország (Casola új felföldözése a gázvilágításnál; Nápolyban a cholera dul). Németország. Schweiz. Oroszország (Miklos czár földül 's vállperczeit tőri; moszkvai óriás harang. Amerika (mexicoi határfoglalás; Ujyork díszesen épül). Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízjárás.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Ő felsége az özvegy császárné és királyné, mint a csillagkeresztes rend legfőbb védasszonya, f. e. sept. 15kén a csillagkeresztes dámák sorába következő honunkbeli főrendű asszony-ságokat is méltóztatott iktatni: Batthyány Ágneszt szül. Batthyány grnét; Batthyány Mária Agláját szül. Batthyány grnét; Berchtold Cziczellét szül. Lodron grnét; Bornemisza Antoniat szül. Jósika grnét; Tolnai Festetics Johannát szül. Kotz bárónét; Forgács M. Anna Jozefát szül. Lipthayt; Horváth Jozefinát szül. Jósika bárónét; Kulner Jozefát szül. Orszich grnét; Mikes Rozáliát szül. Bornemisza bárónét; Montbel Mária Annát szül. Zsigray grónét; Nádasdy Juliát szül. Forray bárónét; özvegy Niczky M. Annát szül. Schmi-degg grnét; Paar Paulinát szül. Andrásy grnét; Reviczky Szidónia Francziska Ágotát szül. Szumlanskát; Sándor Leontinét szül. Metternich hgasszt; Saint-Marsan Maria Borbálát szül. Zsigray grnét; Sermage Rozáliát szül. Csáky grnét; Sermage Reginát szül. Orszich grnét; Sermage Amáliát szül. Sermage grnét; Vécey Julia grnét, Marianna cs. kir. főhgnének udvari dámáját, és Wenkheim Mária-t szül. Niczky grónét.

Nagy-Beckerek, september 22kén. A torontali tisztválasztások tartása közeledvén, september 16kán egy csinos kis banderium kíséré-be a megyei helytartót Hertelendy Ignácot Nagybeckerekre. — 20kán és 21kén a tisztválasztás meg is történt következő renddel: első alispáná lett bobdai Gyertyánffy Dávid, felkiáltással; második: beodrai Karácsonyi László; fizetéses táblabírák: dezseri Cicatricis József, bátfai Trifunác Sándor; főjegyző: nagy-magyar Nagy János; első aljegyző: főjegyzői cízzel, beodrai Karácsonyi Antal, 2dik: ivándai Karácson Antal; tiszt. aljegyző padei Diván Konstantin, Oexel Móríc, Oexel József, kupai Rác József, rudnai Nikolics Péter, rákóczi Paresetics Hugó, Szöllösy György (a jegyzői hivatal is candidatio alá vétetvén); levéltárnok: debreczeni Bárány Ágoston; főadózó: bobdai Gyertyánffy János; al: Pálffy Sándor, Szöllösy Lajos; főügyész: bátfai Trifunác János; al: nagyrákói Feja Lajos főügyész cízzel; tiszt. Demko Belánszki Vince; főorvos: Rajzinger Ignác, és Bobor Károly; mérnökök: 15 Szathmáry Sámuel, 2ik Tóth János; tiszt. mérnökök: Massa József, 's Mayvald Lajos; selyemteny. ügy: Pilly Ferenc; kiadó: Gesztessy Sándor; ír-nokok; Botka Ferenc, egyszersmind tiszt. eskütt 's pörtárnok, Kraft János, Dondon Márton, csikvaesáresi Fodor Antal, Smederevácz Zsigmond; díjnokok: Dély Konstantin, és Pról Ferdinánd; várnagy: kostyánfalvi Kostyán János egyszersmind tiszt. eskütt; palotás: felső őri Nagy Imre. — Főszolgabírák: rákóczi Paresetics György, Sztankovics Sándor, mankóbüki Fodor Károly, Oexel János; tisztel. főszolgabíró: ivándai ifj. Karácson István; alszolgabírák: Koczó Pál főbírói cízzel; Sztójánovics Mihály, ittebei Kiss Miklós, némethi Damaszkin István; esküttek: Rózsa Demeter, tiszt. szolgabíró; Szabó Sándor tiszt. szolgabíró, szamosujvár-némethi Dániel Tivadar, Keresztury János, Duka Károly; szamosujvár-némethi Dániel Kristóf, Filkovic Boldizsár, Mattanovics Lajos, Gombos György, tarnoi Buocz János, Miokovics n. n.; természetnyi biztosak: Kún László, Ladányi Boldizsár, Lőrinczy István, Kosztolányi János, Györgyfy József; csend-biztosak: Vekerle Ignác, Gombóc István, Stephanovics Pál, alsólukavcezi Mixich János; seborvosok: Hartvig József, Strosz Károly, Schwimmer Móríc, Ruttner István; tiszteletbeli: Thurn Gothárd.

Nagybeckerek folyást épül. Cserépfödelek váltják-föl a könnyen gyuló 's itt már drágulni is kezdő nádat. Egy héttől fogva út-czafölirásokkal is kezd díszleni magyar 's német nyelven. Az epemirigy 1831ben vette ki itt adóját, 's az idén csak ritkán mutatkoztak esetek. De a megye más helyein dühösen pusztíta. Esőnk itt nincs. Szőlőink parlagok; a dohány is csak reményt hiúsíta.

Varasdon f. h. 12kén Erdődy János gr. főispáni helytartó ur elnöksége alatt tartatott Varas megyei tisztújítás hivatalaikban részint megerősíté, részint újlag választá e' következőket: első alispáná Schwagell Fridr. Balázs; másod alispáná Modich Albert; főszabirókká, az alsó mezei járásban: Vinkovich János; a felső m. j. Busan Sámuel; az al. zagori jár. Chegell János, a f. zagori jár. Orsich Ágoston gróf; ugyan a nevezett járásokban al. sz. bírókká: Galyuff Zsigmond, Mattachich Sándor, Gressich János és Rukavina Alfred; esküttekké: Bunich Imre és Plantak Lajos, Mattachich Tamás és Pásztory Károly; Gressich János és Jagussich Sándor, végre Radichevich Miksa és Osegovich Gusztáv; főjegyzővé Osegovich Metell; aljegy. Keresztury Eduárd; lajstromzóvá Bellossevich József; fő adószed. Szinkovich József, al ad. sz. Horváth Zeno és Jellachich János István; számv. Mattachich Aloiz; fő ügyvédé Shimunchich Sándor; alügyvédé: Halper Miklós; megyei mérnöké Bashlin Ferenc; drá-vai főügyelové Kovachevich Károly u. u. Az előbbi megyei orvosok, seborvosok és selymészeti főügyelők megerősítettek.

A körmöczi köedény-gyár ügyében: 1816kban szabad kir. Körmöcz bányavárosban állítottat föl egy köedény-gyár, mely a helybeli fehér agyagból erős, szép, egyszersmind tartós edényt készítvén, azt a Haza nevezetese városiban a gyár megbízotti által árulattja 's a több részről kijelentett kívánat, mint szinte napon-kint növekedő kelés útján, rövid időszak alatt országos kereskedési

közösülésbe hozandja. Ezen gyár, tulajdona egy 128 részvényből álló egyesületnek, mellynek tagjai a nevezett kir. bányaváros polgárai. A város maga 20 részvényt bírván a gyár-igazgatás minden ágába azelő-szerű 's jelenleg igen hasznos befolyást gyakorol. A társaság azonban sok áldozati után pénzbeli erejét, mint minden de főkép gyári vállalat' egyedüli rugóját, 's nagyobbra terjedésének nélkülözhetlen eszközét nevelni szándékozván, a gyár-nagyobbitás 's hazánkban az illy nemű intézet virágzásba hozatala tekintetéből is arra határozta magát, hogy a részvények számát két annyira szaporítsa 's egy egészet 100, felet pedig 50 pengő forintra szabván, folyó esztendő' végeig ez ügy és vállalat-gyámolításra mindenkit országszerte felszólítson. Ezen gyár hasznos előmenetelét, 's kétség kívül a tőkepénznek megfelelő nyereséget egyedül 's csalhatatlanul az láthatja által, kielőtt a helybeli szerfölött kedvező körülmények, mellyek ezen gyár-megalapításra 's kellő művészi foglalk. vihetőségére mintegy teremtettek, ismeretesek, mellyeket azonban kimerítőleg lerajzolni majd lehetetlen, mivel a helybeli és szomszéd faluban nyitott bányákban található, fogyhatatlan mennyiségű fehér agyag jelessége, a' fának kívánhatóság igen csekély ára, a' munkabérnek nagy olcsósága 's a' legtisztább viznek bő, 's minden időben csökkenetlen mennyisége, mellyeket mint illy gyár lényeges föltéteit 's gazdagsági elem-forrásait szemügyre venni mellőzhetetlen kötelesség, ezen edénygyárt, czélszerű, értelmes intézkedéssel 's gondos tiszta szám és rendvitellel oly karba helyezhetik, hogy bármilly külföldi edénygyárral mérkőzhetvén, nem csak a versenyt 's concurrentiát kiállhatja, de idővel a' kor 's művészet kívánatival testvér nyomon haladva, még azokat felül is haladhatja. — A gyár mindenkinek rendelkezése, 's ohajtása szerint készit mindennemű edényt magyar 's egyéb felirásokkal és czimekkel, mellyeket Körmöczre vagy a város' Tanácsához, vagy közvetlenül a gyár-igazgatáshoz küldhetni, ha t. i. e' felirások illendők 's nem erkölcsiség-sértők. Minden kezdet nehéz, de tartós erővel, esüggedetlen iparral 's főkép egyesített akarattal kicsiny-ből nagyot alakíthatni. Ennélfogva felszólítja a társaság, minden hasznos szép és jónak, de leginkább a nemzeti szorgalomnak barátit, hogy ezen eddig is nagy haszonnal dolgozó 's jövőre a' józan számításal várt nyereséget is felülmuló gyár előmozdításához járulni, 's eddigi részvényesivel kezelt fogván, ez alaposan sokat ígéro intézetet, mint nemzeti törekvés szüleményét ápolni, 's a köz ohajtásnak megfelelő fok-ra emelni buzogjanak.

Bakonybélből, Sept. 20kán: A cholera' idei pusztításit hallván a szomszéd helységekben, a bakonybéli gondos lelkész, Vaszari Egyed, gyógyszerereket kívánt megyei orvos Cseresnyés S. urtól ki illyeneket rendelt is a nyavalya' jelengetési különfeleségéhez ké, pest, leírván a módot is, mellyel azokat adni kell. Ez ideig ötvenen fölül voltak choleras betegink itt és Somhegyen a nélkül, hogy csak egy is meghalt volna. E' szerencsét előszer ugyan az orvosi szerek' jóságának, majd a lelkész példás fáradozásának 's ügyességének, ki a beteg-től nem mozdul, míg veszélyen kívül lenni nem látja; végre a' nép bizodalmanak 's engedelmességének köszönhetni. Ennyit vigasztalásul és bizalom-gerjesztésül a' színlódó emberiségnek.

Sidó József számos nemzetség ügyigazgatója 's t. t. ns megye táblabírája ideglázban élete 73 évében Pesten f. hónap 23kán, oda, hol semmi perpatvar nincs többé, az örökigazság bírāja elibe, költözött. Magtalanul hamvadó tetemeit a pesti sz. Ferencz-rendi sírbolt pihenteti.

S P A N Y O L O R S Z Á G.

A j. des Débats f. h. 11kéről igen érdekes cikket közöl Spanyolországról, mellynek velejét adunk olly pillanatban, midőn Spanyolország az egész világ szeméit magára vonta, 's mindenfelül egymással ellenkező ítéleteket hallani, nem lesz érdektelen. „Spanyolország — így szól az érintettük emlékirat — semmi más országhoz nem hasonlít. Népet nem ítélni meg Európa más népeizhez képest, mert a' többi Európa, ezentul kizárólag kereskedővé lenni 's az állati kényelmen kívül semmi egyéb szenvedéllyel nem bírni látszik; ennyire még a' félszigeten nem jutának. Az emberek még ott erőteljben vannak. Altalányosabban nyiltak, és szavuk emberei, más oldalról azonban büszkek, daczosak, 's egész a' vadságig kegyetlenek. Tudatlanságuk, valamint restségük közmondássá lön; az igaz, hogy sok literariai aprósággal nem törődnek, mellyekbe a' mi mesterkélt (ezt francia írja) korunk igen nagy fontosságot helyeztet; de az alapisméreti oktatásban bizonytal szilárd lábón állanak, 's bizonyára több személyt találni a' Pyrénéken túl mint innét a' legalsóbb nép-osztályból, kik hazájok történeteiben nyomos ismeretekkel bírnak. A' restségre nézve hasonlag tévedésben vagyunk irántok; a' spanyolt eddig nagyon is némelly középponti helyekről ítélek meg, hol semmi szorgalom sem létezik, 's hol a' henyesség a' klastromok által ugy szólván organizálva (létegesítve) volt; de mellyik nép józanabb, műszorgalmas 's munkásb Európában, mint Catalonia, Biscaya, Galicia és Andalusia tengeremléki népe? A' francziák jól emlékezhetnek még azon ámulatra, melly őket e' század elején elfogá, midőn Spanyolországot átutaltukban ez ország több tartományinak miveltiségi 's műipari állapotját megpillanták. Ha nem voltak vakok,

red gyalogszázadiból hozzá vetődött néhány századdal egész estig olly vitézül óltalmazá álláspontját, hogy az ellenség kénytelen volt többszöri megtámadás után szándékával föltagyni. — Veszteségünk holtak és sebesültekben 20ra megy.

Madridi levelek szerint Parisba Campuzanot, Londonba pedig Arquilart nevezte ki követül a kormány. Torenó gr. elhagyá a fővárost, Santanderbe menendő. Rivas hg. Gibraltarra utazott. A Messenger f. h. 16ról azt írja, hogy Bois-le Comte követtül érkezett sürgönyök szerint nagy aggodás uralkodik Madridban, a környékén mutatkozó ellenséges csapatok miatt, s az udvar utra készülten áll, hogy a veszély növekedtével tüstint távozhassék.

F R A N C Z I A O R S Z Á G.

Már bizonyos, hogy Soult marsal a neki ajánlott minisztertervezet nem fogadta el. Szintúgy Caux tábornok is vonakodott a kabinetbe lépni, Molé gróf és Guizot sokáig nem tudtak megegyezni a nyilvános munkák s kereskedési miniszter személyén. — Egyik (Molé) Martin du Nordot akará, a másik Dumont. A j. des Débats szerint végre abban állapodtak meg mindketten, hogy e' miniszteri osztályból alakítsanak kettőt; minél fogvást a kereskedési tárca Dumonra bizaték, a nyilvános munkáké pedig Martin urra. — Paulból azt írják, parancs ment oda, mellynél fogva meghagyatik, hogy a francia sereg számára Spanyolországban, szedett katonatest oszlások fel. Azok, kik francia ezredekben álltak e' testbe, ismét előbbi ezredekbe lépnek vissza. — Mondják, a Capuai hg. Marseilleben sept. 9én nőtül Malta felé ült hajóra. Delessert Gábor az új rendőrispán, s Meynadier Puy de Dôme ispánja a király kezébe tették le esküjüket. —

A j. des Débats a londoni lapok, s névszeriat a' M. Chronicle megtámadására azt válaszolja, hogy a francia kormány a négyes szövetséggel épen nem hagyott föl, mint azt az említett hírlap állítja, hanem csak várakozni szándéka, míg a dolgok Spanyolországban világosabban kifejlenek. E' fölött a j. des Débats még azt is be akará bizonyítani, hogy a négyes szövetség föltételei s pontjai Franciaország által hüvebben teljesítettek, mint Anglia által, kivált a seregére nézve. Anglia, úgymond, utczákon szedetel föl a katonaságot; Franciaország legjobb sergeiből adá. — Szinte a j. des Débats volt a lapok közt az, melly a schweizi ügyekről adott cikkelyében Montebello hget igen védte. Most azonban a la Paix doctrinaire hírlap azt sürgeti, hogy Montebellót az eddigi francia követet Schweizban, minden tétovázás nélkül vissza kell híni. Már a mult kabinetben volt arról szó, de a miniszterek nem voltak egyértelműk. A' mondott doctrinaire lap azonban reményit fejezi ki, hogy a mostani ministerium a' mult által tett hibát azzal fogja orvosolni, hogy Montebellót visszahívandja, s véget vetend ezen balviszonynak (Missverhaeltniss) melly mind Franciaországnak mind Schweiznak egyenlően árt. —

A j. des Paris sept. 10én több kir. rendelés közt azt is közölte, mellynél fogva az idegen sereg azon hat osztálya, melly a' mult év dec. 16ki rendelés által a' spanyol kormányzó királyné szolgálataira alakítottat, elbocsátatik. Valamennyi párisi hírlap nem vette észre e' rendelést, mellyre csak 16án s így hat nappal később tesz a' Gazete de France figyelmessé. Thiers Toulonban fog hajóra szállni Olaszország felé. A' király kormánygőzhajót rendelt számára. Nov. 15ére ismét vissza szándékozik Parisba. Mondják, még mindig van reménye a' ministerséghez.

A N G L I A.

Stanley lord, míg miniszter volt, az irlandi nyilvános oktatás rendszerében olly intézkedést hozta dívatba, mellynél fogvást a' status pénzért tartott iskolákban ne az egész szent írás, hanem csupán kivonata olvastassék s taníttassék. A' vakbuzgó protestánsok e' rendelést „Szentírás-sonkításnak s istentelenségnek“ kiáltották ki, mit azonban Stanley lord akkor igen is melegen védett. E' protestánsok főleg az ellen lármáztak, hogy e' rendszer ne terjesztessék ki Angliára is. Most Stanley lord, hogy megmutassa teljes eltávozását a' whigektől s a' torykhoz állását, levelet bocsátott közre, mellyben oda nyilatkozik, hogy e' szentírás-kivonat Angliában, hol az iskolákban nincsen protestáns és katolikus vegyesen, ne használtassék. A' Times ezen önmegtágadón ujong, a' whig lapok pedig kigunyolják a' derék lord következtelen csapongását.

A' Times igen hosszú cikkelyt közöl az angol ministerium kül politikája ellen, mellyben Lajos-Fülöpöt, s annak politikáját teljes mértékben helyesli a' spanyol ügyekre nézve. Miután elmondotta, mikép Lajos-Fülöp legjobban tesz, ha eddigi politikáját folytatja, oda nyilatkozik, hogy: — ó úgyan (a' Times) nem lát egyéb menekvést e' bonyolodásból, mellybe a' spanyol ügy esett, mint ha a' mostani angol ministerium lemond, vagy elbocsátatik, s meg van győződve, ha a' külügyek ismét Wellington kezébe jutnak, akkor minden jól fog menni; holott Wellington hg. szintazon politika mellett maradt meg, mellyet akkor az előtte volt whigministerség követett. A' majus 19én elfogadott törvény értelmében az idegenekre ügyelő rendőrségről, tartoznak valamennyi külföldről jövő hajók kapitányai a' vám-tisztviselőknek büntetés alatt beadni a' hajójok födelén találkozó idegenek neveit. —

Sept. 9én valamennyi nép a' Vauxhall kert felé siet; még mielőtt a' kapuk kinyitattak sergestül tödultak oda a' kíváncsiak. A' Green ur által készített óriás nagyságu léghajó, s a' lég nagy Leviathanja, „mint egyik lap neveze, vala föltreplendő. E' golyó kerülete 157, magassága 80 láb, ha gázzal megtöltetik. Beborítására 2000. yard vörös és fehér selyem anyag fordítottat,

mellyet különösen e' czélra Olaszországban készítettek. A' golyóba 70 ezer köb-láb gáz fér s 20 millio fontnyi légnymást bír el. Noha záporként omlott az eső, még is mintegy 7000 ember gyült össze a' kertbe, s mintegy 50 ezer ember távulról ingyen élvezte a' szép látványt. Green 22lik légutazását tevő. A' hajóban kilencz személy foglalt helyet, (ámbar a' golyó 16ot elbirhatott volna) s ezek közt volt Green nőtül, s nénéstül. Minden készülétmegtétel után 6¼ óraker a' golyó felbocsátatott. Repülése fölséges látványt mutatott; rendkívüli gyorsasággal szállt, a' nézők hangos kiáltásai s hangászat-zengés közt dél irányban. 8¼ óraker Cliffe mellett, 5 órányira Rochestertől, Kent grófságban lebocsátkozott.

Az irlandi nemzeti bank londoni igazgatóji O'Connell urat választották kormányzóknak. — Mióta a' keletindiai társaság szabadtéka elmúlt, t. i. 1834. april 22óta 1836. april 1ig, Cantonból Nagybritanniába behozott thé: fekete 77. 870. 060, zöld 16. 246. 727, s így mindössze 93. 1116. 787. font. — Graham aszszony, ki annyira beteg lön a' léghajóból kibukta miatt, már annyira föllábadt, hogy azon helyet, hol eddig betegen feküdt, elhagyhatá, s Londonba visszatérhetett. — Harwood chemicus Yorkban, a' lenfehérítéssel próbát tett olly szerencsésen, hogy az előadott mutatvány a' gyártók közt nagy zajt okozott, s e' termékre nézve az eddigi bánásmódban teljes javítást várat. Sokan az előterjesztett mutatványt selyemnek tartották. Az így készített lenből a' legvékonyabb szálát fonhatni, fátol s finom csipkére fordíthatandó. — A' len olly igen szép, hogy ismerők bizonyítása szerint e' találmány Angliának nagy hasznót hajtand idővel. C. Codrington parliamantiag Devonportban nem rég egy beszédben a' felsőház-javítás mellett nyilatkozott. — W. Molesworth ur írásában választójához úgy nyilatkozott, mintha a' parliamant feloszlatását várná. — Gainsboroughban Lincolnshireben nyugtalanások fordultak elő; mert bizonyos Barnet nevű ottani lőkölcsönző, leányát 10. font sterlingért adta el. A' porság képbén égette őt el, betört házába s oit mindent összezúzott.

Isturizot, a' volt spanyol első ministert, ki Madridból szerencsésen megszökvén, Londonba érkezett, ugyanott sept. 11én Zulueta barátja s földije mezei lakán megvendégelte. Mint beszélük, Madridból kalmárhírnök gyanánt szökött ki, s noha politikai ellenségtől szerencsésen megillant, mégsem kerülhetett ki a' kirabolatást. Néhány mérföldre t. i. a' portugáli határszéltől, nem messze Badajoztól megtámadatván, minden pogyászatol s pénztől megfosztatott. Elvasban azonban segedelmet kapott, s így mehetet Lisabonba. Isturiz most már negyedszer vala kénytelen Madridot politikai zivatar miatt elhagyni. —

A' Northampton Herald azt beszélte volt, mikép ő fölsége a' király azon hirre, hogy Bedford az O'Connell adóra saját résziről adakozást irt alá, megparancsolta, hogy a' herczeg szobra, melly a' windsori karzatban van felállítva, vétessék el onnan azonnal. — A' Globe azt mondja erre, hogy az egész „kába s gonosz“ mendemondából egy betű sem igaz. — A' Herald szerint a' parliamant minden bizonnyal fel fog oszlatni, s azért felszólítja a' conservativeket, hogy ébren álljanak. — A' Times érdekest közöl a' Temze-tunnelről: Sept. 9dikén, úgymond, a' Temze-tunnel társaság tagjai gyűlést tartottak. Hawes mint elnök örömmel jelenté az egyesületnek, hogy a' mérnökök, mióta az új vértéket (Schild) alkalmazzák, 60 lábnyira voltak előnyomulni képesek a' folyam meder alatt, mi mindössze már 700 lábnyit tesz. A' vállalat sükere most már minden kétségen túl van, mivel kemény földre találtak, mellyben sokkal könnyebb az építés. Megfontolván, hogy a' munkákra egy 1400 tonna nehézségű erőművet kell használni, mellyet 3 ezer tonnányi súly v. nyomással kell a' Temze medre alatt tovább tolni, nem is ohajtható a' munka siettetése, sőt inkább szükséges, hogy minden lépés szemes vigyázattal és szorgalommal tétessék. Charlier a' társaság titkoka ezután a' tudósítást olvasta föl, mellyben említettük, hogy midőn a' munkák 1828ban felakadtak, az nem az építésbeli nehézségek miatt történt, hanem azon körülmény miatt, mivel a' társaság törzsöktökéje kifogyott. Ugyanez időben az 1300 lábnyi tunnel-hosszából 599 lábnyi vonal csak 120,000 ft. sterling költséggel viteték véghez. Az új vért teljesen megfelelt czéljának s ez által lön lehetségessé a' munkát olly földközön vinni keresztül, melly majd hig állapotban találtatott. — A' tudósítás azon bizonyítással végződik, hogy az igazgatók rendülhetlen bizodalmat helyeznek Brunell urban, s ismételve kimondá véleményét, hogy e' nagy vállalatot nem sokára teljes sikerűen végzendik. Hawes még azzal tödä mind ezt, hogy Brunell ur a' munkát hetenként 4½ lábnyira vitte már. S ha képes lesz azokat hetenként 5 lábnyira folytatni, egy a' költség még kevésb fog lenni az építéstervben a' kormányznak beadottnál (halljuk! halljuk!) s aután méltán remélhetni, hogy rövid idő alatt hetenként 8 sőt 9 lábnyira is hozhatni majd a' munkákat. A' titkok felolvasá ezután a' számadási kivonatot, mellyből kislá, hogy júniusban 3000 font sterling készpénz maradt a' pénztárban. Hawes erre jelenté, hogy a' kormány június hónap előtt 30 ezer font sterlinget adá kölcsön már, azóta pedig 10 ezret s rövid idő mulva ismét 10 ezer fontot hitelezend.

Az admirálisai épületben sept. 9én tartatott az ország kölön réveiben fekvő korhadat hadihajók érveretése. Ezek vásárlói csupán akkor készíthetik fel azokat, ha nem nagyobbak mint egy sloop! a' többit kötelesek szétbontani. Idegen ország ügyviselője

illy vevés v. árverésben nem részesülhet. Mindazon réz vagy vegyíteti ércszekélyt, melyre a királyi tengerészeti bélyege, a nagy nyíl, van sütve, bizonyos árért a királyi rakhelyekbe kell szállítani. A hajók kiadatása előtt, a vevők irásban tartoznak nyilatkoztatni, hogy más személyeknek, mint kik a vételkor bélémentettek, nincs részük a vételben. — Az eladás különös módon nem fölveréssel v. többet ígérettel történik, mint kótyavetyéknél szokás, hanem az úgy nevezett hollandi árveréssel, azaz: az árverető a legnagyobb árral kezdi meg, 's így 10 fontonként mindaddig le-felé jó, míg a vevők közül valamelyik nem nyilváníttja, hogy ezen áron megtartja. Így minden csődülés vagy versenygés elmelölzöttetik, hacsak azon félelem, hogy jövő alkalommal ígér valaki érte bizonyos árt, a vevőket hamar ígérésre nem készíti. 'S ha már az árverető vagy ez értelemben inkább árejtető így a megszabott legkisebb árig lejtött, anélkül, hogy valaki azt megígérte volna, ekkor a hajó eladatlann marad. Egy 74 álgus hajót 6220 font sterlingért, egy másik hasonló nagyságút 5310 font sterlingért, egy rakhajót 640 font sterlingért, egy brigget 36 álguval 1710 ftért adtak el. —

Mégis valónak állítják, hogy a király Bedford hgnek szobrát, mely a Windsor kastélyban vala felfüggesztve, onnan levételé, az O'Connell-adóhoz történt adakozása miatt. Az erre tett aláírások eddig már 8376 font sterling összesen.

A spanyol ügyviselő lakját Freeman Courthban ostromlóták azon hajóslegények, kik egy spanyol gőzhajón szolgálatot vállaltak; mivel a spanyol kormány rosszul teljesíti a kötelezést; e' miatt viszkakiváncokznak Angliába —

OLASZORSZÁG.

Nápolyból sept. 3ról írják, hogy Cassola ur, az ottani katonaiskolában a vegytan (Chemia) tanítója, szerencsés volt vizsga- és savany-anyag gázt azon mértékben, melyben ezek vízzé alakulnak, egy gáz-tartóban össze vegyíthetni, 's az egész vegyületet durranási veszély nélkül gázvilágításra használni izzó mézszel. A gáz-vegyíték hajszálcso által vezetettetik, 's egy darabka mézszre omlik, mely annyira föltűzesítettetik, hogy napfényű világot fejt ki. Hét ily gázgyertya elég három olasz mérföldre megvilágítani a tengert a sugár mentében, olly annyira, hogy olvasztani, 's a színeket megkülönböztethetni. Most a király megjötté után e' világítás mód nem csak itt fog használtatni, hol már a szükséges készülétek helyen vannak, hanem az ország minden réveibe is behozatni. A költség csak $\frac{1}{4}$ nyival több mint az olajvilágításnál, a világ huszszorta erősebb. —

A nápolyi király, miután a hajón önkényt négy napi veszteglést töltött el, szárazra lépett, a többi időt bizonyos mezei lakban töltendő a tenger mellett. Hire támadt, hogy Nápolyban több helyen kiütött a cholera, mi rendkívüli rendszabályokra bír a kormányt, 's azok a közlekedésre igen káros befolyással is voltak. A kormány rajta van, hogy e' rendszabályok ártalmasságát, mennyire lehet, enyhítse. —

NÉMETORSZÁG.

Valamint nálunk úgy Németországban is hirtelen megváltozott a nyári nagy meleg. Freiburgból sept. 14ről írják, hogy a szünetlen esőzés 's a hűves szelek a légmérséklet rendkívül megváltoztatták. A hőmérő reggel és este alig mutat 6 fokot a fölött, délbén pedig nyolcz legfölsőbb kilenczet Sept. 11én reggel a hegyek 's völgyek hóval voltak borítva. A nyirkos hideg időjárás az egészségnek is ártani kezd, 's pedig annál inkább, mivel e' tájon előbb hasmenés uralkodott. Más vidékeken sőt világrészekben is rendkívüli az időjárás. Így Chinában, Aegyptusban 's Északamerikában.

SCHWEIZ.

A szövetség előtt fenforgó kérdések közt leginkább magára vonja most a közfigyelmet, 's úgy látszik legfontosb is, Conseilé. A schweizi közönséges lap csudálkozását 's bosszankodását fejezi ki azon, hogy e' csiklandós ügyben a közönség a hirlapok által minden lépésről, 's fölfedezésről azonnal tudósítottatik. A "Helvetie" lap például, hirdeti, hogy Conseilnél megtalálták azon névjegyzéket, kikre való ügyeléssel Schweizban a francia követség őt bízta meg. Az első neveket más kéz írta, mint a későbbiek, mit Conseil úgy magyaráz, hogy a követségi titkokok eleinte tollra mondotta (dictálta) neki a neveket, de midőn Rauschenplatt nevével el nem tudott szája igazodni francia létere, Belleval maga vevé elő a tollat, 's a jegyzéket ő írta le. — Az ál-útlevelet, mielőtt Conseilnek átadta, még maga saját kezével gyömörte össze, hogy a datum régisége, 's a papiros ujdonsága ne ellenkezzenek egymással. Dologhoz értők csakugyan oda is nyilatkoznak, hogy a ténta rajta újabb 1835 novemberinél. A j. de Débats e' közléseket csak azon puszta állítással ügyekszik megczáfolni, hogy ez ügynek most fenforgó kinyomozása egészen Montebello hg részére 's javára fog kiütni, 's így még ártani azon pártnak, mely ellen most olly állhatatossággal harczol. —

OROSZORSZÁG.

Berlinből sept. 19ről azt írja a porosz status lap az orosz császár utazásáról: A Penza és Tambow közt fekvő Csembar nevű városka közelében folyó hónap 6a és 7e közti éjjel éjjel után két óra felé azon kocsit, melyben ő fölsége a császár ült, hirtelen el-

ragadván a lovak, a kocsit felfordult, 's mivel ő fölsége a felfordulásakor kibukván vállperc-csontját eltörte, kénytelen volt Csembarban megállapodni. Utolsó tudósítások szerint a császár egészségi állapota, miután az első köteléket levették, igen megnyugtató volt, a császár szándéka kis idő múlva kisebb napi utakban Moszkván keresztül Sz. Pétervába visszatérni. —

Moszkvában aug. 4kén a világ ismért haranginak legnagyobbikát és szebbikét vonták napfényre a föld gyomrából. E' harangot 1733ban öntötte Motorin Mihály, Ivanowna Anna császárné parancsára. Magossága 21, átmérője 23 lábnyi, nehézsége pedig 12 ezer pud, vagyis 4,800 mázsa. Nem egyedül alakja 's dombor képei szépsége 's ércanyagi becse, mely arany, ezüst és réz vegyület, teszi azt az oroszoknál nevezetes vallási emlékké, hanem a jeles mű is olly kora időből, 's Oroszországban. Hogy 30 lábnyi mély fekhelyéből fölemelhessék, kiásatá Montferrand igazgató építész körüle a földet, kimerítetté a vizet, 's erős gerendázatot készítetté, melyre 48 lábnyi magas állásokat helyeztek. Ezekhez erősítették a harang fölönásra szükséges hengereket. Hatodfél óraker imádságot mondtak a munka szerencsés sükereért; ez után 600 katona állítottatott a csigás forgattyúkhöz (Winden); Montferrand jeladására mozgásba tételtek a műszerek, 's e' pillanatban kezdett fölebb 's fölebb emelkedni sirjából a százados por fedte óriás harang. Az egész munkának 42 percz alatt vége lön, a nélkül, hogy a fakészítmény egyet roppant volna. A csendes munkával összeillő volt a nagy számmal egybegyűlt nép hallgatása e' harangra bámultában. Midőn már kiemeltek, a gödör belsőjébe fa-talapot csináltatott a munka-igazgató, 's arra bocsátatá le azután a harangot. Másnap korcsolyára tették 's egy ferde gyámpad segítségével a város közepén föllállított oszlopszékre helyezék, hol most a maga fönségében diszolg.

A M E R I K A.

Ujyorkból aug. 15ről következő tudósítást közöl a Times: „Ujyork város gazdagsága leginkább szembe ötlött a mult decemberi mindent fölemésztett tűz által. Mint tudva van, milliókat pusztított el e' nagy gyuladás. A tél szigorúsága éjszakra 's keletre Delawaretől nem enged novembertől aprilisig kó v. téglá-épület-emelést. — A' mult tél nem volt ugyan rendkívüli kemény, de tartós. — A' tűz mintegy 50 acenyi földet dúlt vala el Ujyork déli részén. Több mint 700 épület hamvadt el ezen iparos városrészben. Elpusztult tére most olly tekintetet mutat, mely Ujyork lakosait hosszú évekre büszke örömmel fogja eltölteni. April óta t. i. ezen egész tér a legdisztesb áru-rakhelyekkel van elfödve, millyeknél szebbeket az egyesült státusokban alig találhatni. A' házhelyeket olly igen keresik, hogy amaz 50 acenyi térből egyetlen egy öl is alig marad eladatlann! Mindenütt épületek emelkednek. Nem kevésb rakhely van részint már készen, részint épülő félben, 600nál. Sok házhely minden lábnyi homloktérét, 80 vagy 100 lábnyi mélység mellett, 1500, sőt 2000 dollárral is megfizetik, vagy hogy világozabban szóljunk, olly házhelyek, melyek elől hátul 25 lábnyi szélességűek és 100 lábnyi mélyek v. hosszak 50 ezer dollárért adtak el, (tehát minden négyszegtláb 40 pengő forintért. Pesten egy négyszegtláb legfölsőbb 100 p. f.) A' rakhelyek majd mind ugyan azon sztil szerint készülnek, majd mindnyájan téglából, a két alsó emelet homloka pedig gránitból. Magosságuk négy 's hat emelet közt. Öszig midőn az építésnek teljesen vége szakad, az egész fölséges gazdagsági 's ipari tekintetet fog mutatni, melyhez a világon bajjal találhatni hasonlót. Az épületek jó izlésben kelnek 's nem sokára zajogni fog bennök a vidor tózsér-élet lármája.

A' mexicói határ elfoglalása az északamerikai egyesült státusok seregei által most már tetszadlog. Gaines tábornok Nacogdochesben van. A' mexicói ügyviselő ellenmondására az elnök nevében azt válaszolá a státustitoknok, mikép Gaines tábornok a határszélre küldetett, hogy a' Mexicoval kötött szerződés végrehajtását biztosítsa, 's ezen status határit az indiánok ellen ótal-mazza; e' czélra az unio seregei méltán 's joggal még Mexico szívébe is nyomulhatnának. Egy északamerikai lap e' válaszra megjegyzi: „A' népjognak egészen új elve volna az, mellynél fogva egy nemzet jogositva lenne valamely szövetséges szomszéd ország határit elfoglalni ótalom-örügy alatt, mellyet az nem kíván, sőt egyenesen visszautasít.“

R. Janeiroból írják, hogy Rio-Grande ügye közeleg a' ki-egyenlítéshez, 's hogy e' tartomány lakosai már elkezdék a' brazilai kormányt ujolag megismérni. A' zendülők közül sok leraká fegyverét; de még sem nyakas ellenállás és véres harczok nélkül, mellyekben számos lázongó hullá el. A' kamarák folytatják üléseiket, 's tanácskozásaik főleg a' pénzügyminister által kívánt 2000 conto kölcsön körül foroganak. Rio teljesen nyugott. A' kereskedés némileg ismét emelkedni kezd 's Janeiroból, Bahiából 's Fer-nambucból már kész pénzek is küldettek Angliába. —

Gabonaár: sept. 27én Pesten Tiszta buza: 106 2/3 — 95 — 90. Kétszeres: 80 — 73 1/3 — 66. Rozs: 56 2/3 — 53 1/3 — 50. Árpa: 58 2/3 — 53 1/3. Zab 40. — 38: 36 2/3 — Kukoricza: 98 2/3 — 93 1/3 — 86 2/3.

Pénzkelet: sept. 24én: 5 pCtes stat. köt. 102 9/16; — 4 pCtes: 99 2/4 — 3 pCtes: 73 7/32; bécsvárosi 2 1/2 pCtes] bankkötelezvény: 65 1/4 — 1834 statuskölcson: 563 3/4.

Dunavízállás: septemb. 20kán 4 6' 0" — 27kén 4' 5' 0" — 28kán 4' 3' 0"